

Læreplan i tro, livsmestring og etikk (TLE)

Fellesfag på VG3 påbygging til generell studiekompetanse (VG3 påbygg)

Fag ut over timerammen

Læreplanen er godkjent etter LK20, og erstatter læreplanen KRI1017 etter LK06

Innledning

Denne planen er godkjent av Utdanningsdirektoratet (19.08.2020) til bruk i Danielsen-skolene og andre friskoler godkjent etter friskoleloven, etter avtale med Egill Danielsen Stiftelse. I tillegg til VG3 påbygg kan også faget godkjennes som en del av tilbudet til elever på VG1, VG2 og VG3 på andre studieprogram, f.eks. for deltidselever på studieforbereende som ikke følger et normert studieløp. Faget er sentralt for synliggjøringen av skolens kristne profil for de skolene som tar den i bruk, jmf. forskrift til friskoleloven § 2A-2.

Om faget

Fagets relevans og sentrale verdier

Tro, livsmestring og etikk er et fag som skal utruste elevene til god livsmestring i møte med en hverdag preget av både tro, fag og samspillet med andre mennesker.

I lys av et kristent helhetssyn på livet vil tro, livsmestring og etikk gi elevene kunnskap om og kjennskap til sentrale sider ved det å være menneske og ved kristen tro. I faget vil eleven stimuleres til utforskning av samspillet mellom tro, faglighet og etikk i møte med større og mindre valg i egen og andres hverdag. Praksis- og hverdagsorientering blir vektlagt.

Alle fag skal bidra til å realisere verdigrunnet for opplæringen. Tro, livsmestring og etikk skal gi elevene et rom der de kan arbeide med eget ståsted og egne holdninger. Dette vil skje både i møte med sentrale aspekter i kristen tro, og i møte med etiske spørsmål og vurderinger. Faget vil bidra til å utvikle elevens evner til å se andres perspektiv og møte andre med respekt. Det kristne nestekjærlighetsbegrepet er en sentral verdi i faget.

Faget vil være identitetsbærende for skolen ut ifra skolens formål om å veilede elever for hele livet, å gjøre Kristus kjent så han kan bli trodd og etterfulgt, og å utruste eleven til et ansvarlig liv i hjem, samfunn og menighet.

Kjerneelementer

Livsmestring

Faget skal gi økt kompetanse til å ta gode valg i egen hverdag. Med utgangspunkt i eget livssyn og forståelse av et kristent helhetssyn på livet vil eleven lære å utforske verdien av å delta, lære og bidra på skolen og andre arenaer i livet på en måte som bidrar positivt for andre, samtidig som en ivaretar og utvikler egen identitet, helse og livsglede over tid. Andre arenaer kan bl.a. være familie, yrkesliv, menighetsliv, frivillighet, venner, kulturliv, fritidsaktiviteter og sosiale medier.

Kunnskap om kristen tro

Faget skal gi eleven en grunnleggende forståelse av hva som menes med en kristen virkelighetsoppfatning og et kristent menneskesyn. Eleven skal også få kjennskap til Jesus og hva det innebærer når Jesus hevdes å være sentrum i Bibelen og i den kristne tro.

Utforskning av forholdet mellom tro og faglig arbeid

Faget skal sette eleven i stand til å utforske forholdet mellom tro og faglig arbeid. Tro forstås som både anerkjente livssyn, som f.eks. kristen tro, og som menneskers personlige livssyn, som

kan bestå av ulike livssynsantakelser som er mer og mindre bevisste og uttalte. Gjennom utforskning av hvordan tro kan påvirke faglig arbeid på fagområder eleven selv studerer eller har interesser for, skal eleven få økt kompetanse til å delta som fagperson på livssynsmangfoldige arenaer. Dette vil også styrke elevens forutsetninger for å kunne lære av andre og ta andres perspektiv.

Praktisk nestekjærlighet

Eleven skal kunne utvikle forståelse for det kristne nestekjærlighetsbegrepet, og utforske hvordan nestekjærlighet kan gi praktiske konsekvenser i møte med hverdagslivet som medmenneske, medelev og fremtidig fagperson og yrkesutøver.

Tverrfaglige tema

Folkehelse og livsmestring

I tro, livsmestring og etikk handler det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring om å utforske verdien av å delta og bidra på skolen og andre arenaer i livet på en måte som bidrar positivt for andre, samtidig som en ivaretar egen identitet, helse og livsglede over tid. Det innebærer også å utforske sin tilnærming til skolen som arena for læring, utvikling og samspill med andre.

Demokrati og medborgerskap

I tro, livsmestring og etikk handler det tverrfaglige temaet demokrati og medborgerskap om å utforske sin egen rolle som bidragsyter på ulike arenaer i samfunnet og hverdagslivet. I tillegg utforsker faget hvordan alle mennesker, inkludert eleven selv, på ulike arenaer påvirkes av ulike typer tro. Denne forståelsen bidrar til å kunne møte medmennesker på ulike arenaer med respektfull og kritisk tenkning i møte med både egne og andres synspunkter.

Bærekraftig utvikling

I tro, livsmestring og etikk handler det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling om å utforske hvordan nestekjærlighet og tilhørende hensyn til andre kan få praktiske utslag i møte med faglig arbeid og hverdagsprioriteringer.

Grunnleggende ferdigheter i faget

Muntlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter i tro, livsmestring og etikk er å kunne presentere faglig stoff, både i mer uformelle sammenhenger som i regelmessige klassesamtaler og gjennom presentasjoner av et forberedt tema. Det innebærer også at eleven i møtet med stoffet, lærer og medelever får trening i å oppdage og uttrykke egne synspunkt og verdier, samt å delta i meningsbrytning om viktige spørsmål på måter som respekterer den andres integritet. En forutsetning for å kunne uttrykke seg muntlig er evne til aktiv lytting for å utvide sitt perspektiv og sette seg inn i andres ståsted.

Å kunne skrive

Å kunne skrive i tro, livsmestring og etikk er å kunne formulere seg presist ved hjelp av faglige begrep, å kunne problematisere disse, samt å kunne bygge opp en skriftlig argumentasjon. Det innebærer også å kunne beskrive forholdet mellom etiske idealer, praktiske prioriteringer og hverdagshandlinger på ulike arenaer. Å kunne skrive i tro, livsmestring og etikk innebærer dessuten å kunne bruke kilder på en kritisk og etterprøvable måte.

Å kunne lese

Å kunne lese i tro, livsmestring og etikk er å kunne lese og forstå sentrale tekster i faget, inkludert bruken av fagbegrep i tekstene. Å kunne lese innebærer også å kunne gjenkjenne spor av livssynsantakelser i aktuelle tekster, og reflektere over hvordan disse antakelsene kan påvirke både leser og forfatter.

Å kunne regne

Å kunne regne i tro, livsmestring og etikk er å bruke og forstå statistikk og annet tallmateriale, og kunne vurdere materialets relevans for i møte med faglige spørsmål.

Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter i tro, livsmestring og etikk er å hente inn informasjon og kunnskap og å kunne kommunisere med andre ved hjelp av digitale verktøy. Det innebærer også å bearbeide ulikt stoff med tanke på presentasjon ved hjelp av digitale verktøy. I tillegg innebærer digitale ferdigheter å reflektere over praktiske konsekvenser av etiske idealer ved bruk av digitale verktøy, som f.eks. på sosiale medier.

Kompetansemål og vurdering

Kompetansemål etter VG3 Påbygg

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- utforske og vurdere ulike måter å lære på i møte med erfaringer fra egne læringsprosesser.
- utforske og vurdere muligheter til å bidra positivt til andre menneskers liv gjennom deltagelse på ulike arenaer.
- reflektere over grunnleggende menneskelige måter å ivareta egen helse og livsglede på, i møte med muligheter og forventinger på ulike arenaer i livet.
- utforske og gjøre rede for Jesu budskap, Hans liv og hvordan Han er sentrum i Bibelen og i den kristne tro.
- gjøre rede for en kristen virkelighetsforståelse og et kristent menneskesyn.
- beskrive og vurdere hvordan livssyn påvirker og påvirkes av faglig arbeid innenfor minst ett fagfelt.
- gjøre rede for det kristne nestekjærlighetsbegrepet.
- utforske og vurdere hvordan nestekjærlighet kan uttrykkes i faglig arbeid og på andre arenaer i livet.

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i faget.

Elevene utvikler og viser kompetanse i tro, livsmestring og etikk når de bruker fagets metoder, begrep og kunnskaper i utforskning av sentrale problemstillinger i faget. Videre utvikler og viser elevene kompetanse når de inntar ulike standpunkter, tar andres perspektiv og står i meningsbrytninger på en måte som ivaretar den enkeltes integritet.

Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst ved gi elevene mulighet til å formulere og utforske faglige problemstillinger. Elevene skal få anledning til å arbeide utforskende med fagets kompetansemål, og reflektere kritisk over fagstoff i møte med spørsmål om tro, livsmestring og etikk. Elevene skal få mulighet til å prøve seg fram. Læreren og elevene skal være i dialog om elevenes utvikling i faget. Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser, skal de få mulighet til å sette ord på hva de opplever at de får til, og reflektere over egen faglig utvikling. Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke veiledningen for å utvikle kompetansen sin i tro, livsmestring og etikk.

Standpunktvurdering

Standpunkt karakteren skal være uttrykk for den samlede kompetansen eleven har i tro, livsmestring og etikk ved avslutningen av opplæringen. Læreren skal planlegge og legge til rette for at elevene får vist kompetansen sin på varierte måter som inkluderer refleksjon og kritisk tenkning, i ulike sammenhenger. Læreren skal sette karakter i tro, livsmestring og etikk

basert på kompetansen elevene har vist når eleven har brukt kunnskaper og ferdigheter i kombinasjon.

Vurderingsordning

VG3 påbygg: Elevene skal ha én standpunktkarakter, enten "bestått" eller "ikke bestått".

Eksamensordningene i fagene etter fagfornyelsen skal sendes på høring og ferdigstilles senere.

Fagkode

KRI1036

Timetall

VG3 Påbygg: 28 årstimer